

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปริมาณการค้าระหว่างประเทศได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมา ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์และการเปิดเสรีในทุกด้าน ดังเห็นได้จากปริมาณการส่งออกสินค้าและบริการของโลกได้เพิ่มขึ้น 14% ในทศวรรษที่ 1970 เป็น 23% ในช่วงปลายทศวรรษ 1990 ซึ่งปริมาณการค้าของโลกส่งผลโดยตรงต่ออัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของแต่ละภูมิภาค ปริมาณการค้าโลกที่ขยายตัวในระดับสูง ย่อมทำให้ภูมิภาคที่มีระดับการเปิดกว้างทางเศรษฐกิจได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่ ขณะเดียวกันหากปริมาณการค้าโลกซบเซาย่อมมีผลทำให้ประเทศที่มีระดับการเปิดประเทศสูง ได้รับผลกระทบในทางลบไปด้วยอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามปริมาณการค้าและเศรษฐกิจของโลกนั้น ส่วนใหญ่ต้องพึ่งพาประเทศหลักๆ 2 ประเทศคือ สหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น ซึ่งนอกจากจะเป็นประเทศคู่ค้าหลักของประเทศต่างๆในโลกแล้ว ยังมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของโลกโดยรวม ดังจะเห็นได้ว่า ช่วงไหนที่เศรษฐกิจของทั้ง 2 ประเทศนี้ตกต่ำ ย่อมทำให้เศรษฐกิจของโลกโดยรวมตกต่ำลงเช่นเดียวกัน

แม้ว่าปัจจุบันนี้เศรษฐกิจโลกกำลังเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงระดับโครงสร้าง ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสื่อสารและการเชื่อมโยงทางด้านการค้า การลงทุน การเงิน เป็นปัจจัยเร่งของกระแสโลกาภิวัตน์และสภาวะไร้พรมแดนอย่างต่อเนื่อง ปริมาณการค้าระหว่างประเทศที่เพิ่มขึ้น ส่งผลถึงประเทศต่างๆจำเป็นต้องพึ่งพาการค้าระหว่างกันเพิ่มขึ้น และมีการแข่งขันเพิ่มขึ้น ทำให้ประเทศคู่ค้าหลักของโลกทั้ง 2 ประเทศนั้น ได้ทวีความสำคัญมากขึ้นด้วย ทั้งในมุมของการพึ่งพากันทางการค้า และในมุมของการแข่งขันกับ 2 ประเทศนี้

จากสาเหตุนี้แต่ละประเทศจึงได้พยายามเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศตนเองกับประเทศคู่ค้า ซึ่งได้มีการวิเคราะห์ถึงสาเหตุและปัจจัยต่างๆที่จะส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และพบว่าอัตราแลกเปลี่ยนน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะค่าเงินของประเทศเมื่อเทียบกับเงินดอลลาร์ หรือเงินเยน ซึ่งเป็นเงินสกุลหลักที่ใช้กันในโลก แต่การกำหนดนโยบายด้านอัตราแลกเปลี่ยนนั้นได้ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนของอุตสาหกรรมต่างๆ ภายในประเทศอย่างเลี่ยงไม่ได้

โดยความสำคัญของอัตราแลกเปลี่ยนนั้น ตั้งแต่อดีตได้มีงานวิจัยจำนวนมาก ศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยน ที่ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนของบริษัท ผลตอบแทนของอุตสาหกรรมภายในประเทศ หรือความสามารถในการแข่งขันกันของประเทศ ซึ่งเป็นที่เชื่อกันว่า อัตราแลกเปลี่ยน

เปลี่ยน เป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่จะส่งผลทั้งราคาหลักทรัพย์ในตลาด ผลตอบแทนของอุตสาหกรรม และความสามารถในการแข่งขันของบริษัทหรือของอุตสาหกรรมหนึ่งๆกับอุตสาหกรรมเดียวกันในประเทศคู่ค้า ตัวอย่างเช่น การอ่อนค่าของเงินบาท จะส่งผลให้ สินค้าส่งออกของประเทศไทย มีค่าถูกลงเมื่ออยู่ในรูปสกุลเงินตราต่างประเทศ และนำไปสู่ความต้องการที่เพิ่มขึ้นของสินค้าจากประเทศไทย ส่งผลให้บริษัทผู้ส่งออกได้รับประโยชน์จากการลดลงของเงินบาท ในขณะที่เดียวกันบริษัทซึ่งมีการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ ได้รับผลกระทบตรงกันข้าม คือเสียประโยชน์จากการอ่อนค่าลงของเงิน ทำให้มูลค่าของบริษัทลดลง ซึ่งในประเทศหนึ่งๆนั้น ย่อมมีบริษัทหรือมีอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบจากอัตราแลกเปลี่ยนมากน้อยต่างกัน และจากสภาพเศรษฐกิจของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ปริมาณการค้าระหว่างประเทศที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งมีการรวมกลุ่มทางการค้าระหว่างประเทศ ทั้งหมดนี้น่าจะส่งผลให้ปัจจัยด้านอัตราแลกเปลี่ยนได้ส่งผลกระทบเพิ่มขึ้น แต่อย่างไรก็ดี ได้มีงานวิจัยอีกหลายชิ้นออกมาแย้งถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยน ที่ส่งผลอุตสาหกรรมหรือบริษัท หรือความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งงานวิจัยเหล่านี้ได้กล่าวว่า อัตราแลกเปลี่ยนนั้นไม่ได้ส่งผลหรือส่งผลน้อยมากต่อผลตอบแทนของอุตสาหกรรมหรือผลตอบแทนของบริษัท รวมทั้งความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

แต่งงานวิจัยที่ผ่านมาได้ศึกษาน้อยมาก ในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งที่กลุ่มประเทศนี้เป็นกลุ่มประเทศที่น่าทำการศึกษา เนื่องจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นเศรษฐกิจขนาดเล็กและมีการเปิดกว้างทางเศรษฐกิจ (Small and open economic) ทั้งยังต้องพึ่งพาการค้าและการลงทุนจากต่างประเทศมาก ปริมาณการค้าระหว่างกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับตลาดโลก โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นประเทศคู่ค้าหลักกับกลุ่มประเทศนี้มีปริมาณที่เพิ่มขึ้นทุกปี นอกจากนี้เงินดอลลาร์และเงินเยนยังเป็นเงินสกุลหลักที่ใช้ในภูมิภาค อย่างไรก็ตามประเทศในกลุ่มนี้มีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจและการค้าระหว่างกันเพิ่มขึ้น ในขณะเดียวกันลักษณะของกลุ่มประเทศนี้แตกต่างจากกลุ่มประเทศในทวีปยุโรป คือ กลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประกอบไปด้วยประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ และผลจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและการเงินของภูมิภาค ในปี พ.ศ. 2540 ได้ส่งผลกระทบต่อทุกประเทศในกลุ่ม ดังเช่นผลกระทบจากความผันผวนของค่าเงินในภูมิภาคที่ได้ส่งผลต่ออุตสาหกรรมต่างๆ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่มีการนำเข้าหรือมีการส่งออกไปกับต่างประเทศ ทำให้หลายๆอุตสาหกรรมได้รับผลเสียหายอย่างมากและได้ส่งผลกระทบในวงกว้างไปสู่ระดับประเทศ ซึ่งผลจากวิกฤตนี้ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงนโยบายด้านการเงินและการคลังของแต่ละประเทศในภูมิภาค ดังเช่น ในประเทศไทยนั้น ได้มีนโยบายด้านอัตราแลกเปลี่ยนใหม่คือ ใช้นโยบายลอยตัวค่าเงินบาทหลังวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2540

จากที่กล่าวมาแล้วนั้น ประเทศในกลุ่มนี้มีจุดที่น่าสนใจในหลายด้าน จึงเป็นแรงจูงใจในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เพื่อศึกษาและทดสอบ ผลจากอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศในกลุ่มกับประเทศคู่ค้าที่สำคัญ ที่ส่งผลกระทบต่อ ผลตอบแทนของอุตสาหกรรมภายในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยจะศึกษา ผลที่เกิดกับอุตสาหกรรมภายในประเทศที่ทำการศึกษาในแต่ละอุตสาหกรรมไป นอกจากนี้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ยังได้ศึกษาเพิ่มเติม ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประเทศนอกกลุ่ม คือประเทศเกาหลี และฮ่องกง เพื่อศึกษาเปรียบเทียบถึงผลที่ได้ว่ามีความแตกต่างหรือคล้ายคลึงกันอย่างไร และวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ยังได้มีการใช้รูปแบบของการศึกษาแบบใหม่มาใช้ในการศึกษา ซึ่งจะได้ศึกษาผลจากอัตราแลกเปลี่ยนต่ออุตสาหกรรมในประเทศได้ชัดเจนและน่าที่จะได้ผลการศึกษาที่ดีมากขึ้น

การศึกษานี้คาดว่าจะประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย ผู้ที่ทำงานวิจัย นักลงทุน รวมทั้ง ผู้ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมต่างๆที่ได้รับผลกระทบจากอัตราแลกเปลี่ยน โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่มีความจำเป็นต้องใช้เงินดอลลาร์หรือเงินเยนในการซื้อขาย รวมทั้งอุตสาหกรรมที่มีการติดต่อกับประเทศสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น และวิทยานิพนธ์ฉบับนี้น่าจะนำไปสู่ประโยชน์ต่อการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายด้านอัตราแลกเปลี่ยน ซึ่งน่าจะส่งผลกระทบต่อความได้เปรียบเสียเปรียบในการแข่งขันระหว่างอุตสาหกรรมในแต่ละประเทศ และยังเป็นประโยชน์ต่อการจัดการ การลงทุนระหว่างประเทศ และยังเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยที่เกี่ยวข้องในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เพื่อทดสอบอุตสาหกรรมภายในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมทั้ง อุตสาหกรรมในฮ่องกงและประเทศเกาหลี ใน “ บทบาทของอัตราแลกเปลี่ยนของเงินในประเทศเทียบกับประเทศคู่ค้า ที่ส่งผลกระทบต่อ ผลตอบแทนของแต่ละอุตสาหกรรมในแต่ละประเทศ ”

โดยในการหาข้อสรุปดังกล่าว จะต้องทำการศึกษาประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ศึกษา ผลจากการเปลี่ยนแปลงและความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน ของแต่ละประเทศที่ศึกษากับประเทศคู่ค้า ที่ส่งผลกระทบต่อ ผลตอบแทนของอุตสาหกรรม แต่ละอุตสาหกรรม ในประเทศที่ศึกษา
2. ทำการเปรียบเทียบและวิเคราะห์ผลที่ได้ในแต่ละอุตสาหกรรม ในกลุ่มประเทศที่ทำการศึกษา

ขอบเขตการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ศึกษาและทดสอบ ผลจากอัตราแลกเปลี่ยนของค่าเงินของประเทศ ประเทศเทียบกับค่าเงินของประเทศคู่ค้าที่สำคัญ 2 ประเทศ คือ ประเทศญี่ปุ่น และ ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ส่งผลต่อ ผลตอบแทนของอุตสาหกรรมในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งอุตสาหกรรม ในประเทศเกาหลีและฮ่องกง ในช่วงปี พ.ศ. 2533 ถึงปี พ.ศ. 2546 พร้อมทั้งเปรียบเทียบ ระหว่างในกลุ่มที่ศึกษา

ข้อจำกัดของการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ทางเศรษฐศาสตร์นั้น โดยทั่วไปจะเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระยะยาว โดยใช้ข้อมูลจำนวนมากและเป็นข้อมูลที่มีความถี่สูง จึงจะทำให้การวิเคราะห์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือ ดังนั้น ข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์จึงต้องมีมากพอสมควร ซึ่งในการศึกษานี้เลือกใช้ข้อมูลรายสัปดาห์ แต่เนื่องจากการเก็บข้อมูลในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในบางอุตสาหกรรมได้มีการเริ่มเก็บข้อมูลในช่วงระยะเวลาที่ศึกษา ทำให้ข้อมูลไม่เพียงพอที่จะทำการศึกษา อีกทั้งเพื่อให้การเปรียบเทียบในแต่ละอุตสาหกรรมถูกต้อง ทำให้ลักษณะของข้อมูลที่ใช้นั้น ต้องการข้อมูลในระดับอุตสาหกรรมที่มีความละเอียดเท่าที่จะสามารถแบ่งได้ ซึ่งต้องใช้เกณฑ์การแบ่งที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้งานวิจัยนี้ เป็นการทดสอบผลกระทบจากอัตราแลกเปลี่ยนจากค่าเงินเพียง 2 สกุลเท่านั้น ซึ่งในความเป็นจริง อุตสาหกรรมในกลุ่มประเทศที่ศึกษา ยังได้รับผลกระทบจากปัจจัยอื่นๆ และประเทศอื่นๆอีก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แสดงให้เห็นถึง ผลจากอัตราแลกเปลี่ยนของเงินในประเทศกับเงิน 2 สกุลหลักที่ใช้ในภูมิภาค คือ เงินดอลลาร์และเงินเยนที่ส่งผล ต่อผลตอบแทนของอุตสาหกรรม ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งอุตสาหกรรมในประเทศเกาหลีและฮ่องกง
2. เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายการเงิน ของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากเงินเยนและเงินดอลลาร์สหรัฐ เป็นเงินตราต่างประเทศสกุลหลักที่ใช้ภายในภูมิภาคนี้ ซึ่งการกำหนดนโยบายทางการเงินในกลุ่มประเทศที่ทำการศึกษาคงจะให้ความสำคัญต่อเงินสองสกุลนี้ได้อย่างไร
3. เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยที่เกี่ยวข้องในอนาคต

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย

การนำเสนอวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 5 บท โดยในบทที่ 1 กล่าวถึง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตการวิจัย ข้อจำกัดของการวิจัย และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ต่อมาในบทที่ 2 จะเป็น เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ บทที่ 3 จะนำเสนอ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ช่วงเวลาที่ศึกษาและ วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างรวมไปถึงวิธีการดำเนินการวิจัย บทที่ 4 จะนำเสนอ ผลการศึกษาวิจัย ซึ่งจะกล่าวถึง ผลกระทบจากอัตราแลกเปลี่ยนและความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนจากประเทศคู่ค้า ที่ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนของอุตสาหกรรมในประเทศที่ทำการศึกษา โดยจะวิเคราะห์เป็นรายอุตสาหกรรม และ สุดท้ายบทที่ 5 จะเป็นบทสรุปผลการวิจัย ข้อจำกัดในการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย